

6. osztály

Tanári példány

11. óra

1. Hogyan kell helyesen írni az alábbi kiejtett szavakat?¹

Ejtjük:

Írjuk:

minnyáján	.....
ránecski	.....
nebándzsd	.....
tardzsmeg	.....
mijenk	.....
kijé	.....
fijaijé	.....
nyúllik	.....
belőlle	.....
pontossan	.....
megybefődből	.....

2. Javítsd ki a szöveg hibásan írt szavait!

Sújos betegsége után kóvájgó felyjel ment munkába. Üres a sűgójuk, mivel megbetegedet a sűgójuk. A fojó partlyán terebéjes lyuharfa ál. A kevéjség nemszép tulalydonság. Gyakran láttyuk eszt a figyelmesztetést: veszéjes, méj víz! Ismerjétek meg a kevéj kisskakas mesélyét! Jaj, kifojt a sav, büze még megfojt!

.....

.....

.....

.....

3. Melyik sorban találsz csupán helyesen írt szavakat? Karikázd be a hibátlan sor betűjelét! Javítsd ki a hibás szavakat!

a) kastély, relytély, rostěj	c) mosoj, páholy, sikoly
b) csigoja, pólya, datója	d) cserje, gereblye, ereklye

.....

4. Írj válaszokat a dátumok felhasználásával a zárójelben tett kérdés alapján!

- a. december 1. (mikor?) .....
- b. január 29. (meddig?) .....
- c. szeptember 2. (mikorra?) .....
- d. január 1. (mikori?) .....

¹ A feladatokat ezen az oldalon önállóan oldhatják meg, majd a táblára írva közösen ellenőrizzük! A dátumok helyesírására fordítsunk nagyobb figyelmet, mert valószínűleg erre az alkalomra még nem érnek ide a tananyagban!

5. Olvasd el figyelmesen a verset, majd oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!²

A galamb leszáll

Mint a harang
nyelve, a galamb
ide – oda
ide – oda
hintázik hintázik
amikor lefele
száll.

Lent van a földön: szép galamb,
fénylik a tolla: réz harang,
fénylik a tolla, fénylik a csőre,
fénylik az út köve tőle.

(Nemes Nagy Ágnes)

Írj egy-egy hangutánzó szót a galamb és a harang hangjára!

a) galamb: .....

b) harang: .....

Fejezd ki másképpen a következőket!

c) fénylik: .....

d) hintázik: .....

Írd ki Nemes Nagy Ágnes verséből, mire vonatkoznak az alábbi kifejezések!

a) hintázik: .....

b) rézből van: .....

c) Nevezd meg az alábbi költői képet, amelyik így kezdődik:

„mint a harang nyelve”: .....

d) Keress egy példát ismétlésre! .....

6. Magyarázd meg az alábbi szólások jelentését!³

Láttam én már karón varjút. .....

² Mondjuk el mindenképpen, hogy ez egy képvers, más néven kalligramma! Ha szükséges beszéljük meg, hogy mik a jellemzői ennek a verstípusnak.

³ Itt közösen célszerű a feladatot megoldani, ezek nem ismert közmondások. A zsendely szót magyarázzuk meg mindenképpen!

Zsindely van a háztetőn. ....

7. Alkoss a felsorolt szavakból tulajdonneveket, majd képezd az -i, -s vagy -beli képzős származékukat!⁴

Szavak	Tulajdonnév	-i/s/beli képzős alak
Bem, rakpart		
kőszegi, hegység		
holt, Tisza		
élet, és, tudomány		
Liszt, díj		
amerikai, egyesült, államok		

8. Válaszolj a kérdésekre személyes névmással!⁵

E/2 (kit?) ..... E/3 (kiből?) .....
 T/2 (kit?) ..... E/1 (kiben?) .....
 E/1 (kivel?) ..... T/1 (kiben?) .....
 E/3 (kinek?) ..... T/2 (kihez?) .....
 T/3 (kinél?) ..... E/2 (kihez?) .....

9. Csoportosítsd az alábbi szavakat a megadott szempontok szerint!⁶

anyja, leánnyá, baráttal, halljuk, hátba, vadkan, városban, község, látszik, nádcukor, szabadság, kádcsap, színpad, foghat, különböző, kardja, barátja, ponttyal, kínban, atyja, bátyja

Összeolvasás	Részleges hasonulás		Teljes hasonulás	
	Zöngéesség szerint	Képzés helye szerint	Írásban jelölt	Írásban jelöletlen

⁴ Nem biztos, hogy erre az alkalomra eljutnak eddig a tananyagban. Az első oszlopot csinálhatják önállóan, majd közös ellenőrzésnél érdemes a táblára felírni a megoldásokat, és a melléknévi alakot együtt csinálni.

⁵ A névmásokat erre az alkalomra még biztos nem veszik, de alsóban a személyes névmásokat tanulják, viszont csak az alapalakokat. Mindenképpen mondjuk el, hogy a ragozott forma is személyes névmás!

⁶ Ezt a tananyagot 5. osztályban tanulják, és a legnehezebb téma nyelvtanból. Közösen érdemes a feladatot megoldani, és magyarázatot fűzni azokhoz a szavakhoz, amelyek nehezebben mennek.

10. Olvasd el az alábbi szöveget, és válaszolj a hozzá kapcsolódó kérdésekre!

BAGHÓ, A KELLÉKES⁷

A halandó hajlamos azt hinni, hogy a színház az igazgatóból, a rendezőből, a színészből, a pénztáros kisasszonyból s legföljebb a sűgőből áll. Nem tudja, mert nem láthatja, hogy a háttérben nyüzsgő színpadi munkások nélkül aligha volna előadás. A legkevésbé kellékes nélkül.

Baghó kellékest úgy könyveli el a színháztörténet, mint ügyes, csalafinta és humoros embert, akinek gyakran vette hasznát a színészet. Egyik nagyobb vidéki városunkban, ahol éppen új szálloda épült, ő keresett lakást a társulatnak. Megállt a portás előtt.

– Hogy egy szoba az első emeleten?

– Öt forint.

– Hát a másodikon?

– Három forint.

– És a harmadikon?

– Ott csak kettő.

Baghó köszönt és indult.

– Nos, Baghó úr, hát nem veszi ki a szobát?

– Nem elég magas nekem ez a szálloda.

*

Fiatalkorában szerelmes volt egy kóristanőbe, meg is kérte a kezét, de kosarat kapott. Tíz év múlva megint egy társulathoz kerültek. A derék hölgy egyenesen nekiront.

– Maga megkérte a kezemet.

– Meg, a múlt században.

– Én akkor kosarat adtam, de most meggondoltam magam.

– Én is! – felelte Baghó, és faképnél hagyta a nőt...

A) Sorolj fel a szöveg alapján NÉGY színházi foglalkozást!

.....

B) Fogalmazd meg saját szavaiddal, hogy az átlagnéző miért nem tudja, hogy mennyien dolgoznak még a színházban a legismertebb személyeken kívül?

.....

.....

C) Az alábbi felsorolt tulajdonságok közül melyik NEM illik Baghóra?

a) humoros

b) zsugori

c) csalafinta

⁷ A szövegértéshez és a fogalmazáshoz is adjunk időkeretet mindenképpen! Erre az alkalomra már szokniuk kell azt, hogy rövidebb idő alatt oldják meg ezt a két feladattípust. A szövegértésre 15 percet adjunk, és közösen ellenőrizzük, a fogalmazásra 10-12 percet hagyjunk nekik, és otthon értékeljük.

Segédanyag

Mássalhangzótörvények a tankönyvi anyag szerint:

Két eltérő mássalhangzó találkozásakor előfordul, hogy helyettük a kiejtésben egy harmadik hallatszik, vagyis a két mássalhangzó egy harmadikká olvad össze (pl. *segítség*). Ezt a mássalhangzótörvényt összeolvadásnak nevezzük. Írásban sohasem jelöljük.

A beszédben találkozók mássalhangzók gyakran hatnak egymásra, vagyis a könnyebb kiejtés érdekében egyikőjük vagy mindkettő megváltozik. Ezeket a változásokat írják le a mássalhangzótörvények.

Ha két egymás mellett álló mássalhangzó közül a kiejtéskor az egyik a másikhoz hasonlóvá válik, részleges hasonulásról beszélünk.

Ha egy szóban egy zöngés és egy zöngétlen mássalhangzó áll egymás mellett, akkor kiejtéskor hatnak egymásra, egyik hasonul a másikhoz zöngésség tekintetében. Vagy elzöngétlenedik a zöngés (*kérdezték* – [*kérdeszték*]), vagy zöngéssé válik a zöngétlen (*papirosba* – [*papirozsba*]). Ezt a mássalhangzótörvényt zöngésség szerinti részleges hasonulásnak nevezzük.

A *n* hang az őt követő *b*, *p* hatására változik a kiejtésben *m* hanggá, mivel a *m* hangot ugyanazon a helyen képezzük, mint a *b* és a *p* hangot (*külömben* – [*külömben*]).

Hasonló változás lép életbe akkor is, amikor a *n* hang mellé *gy*, *ty* hang kerül (*lengyel* – [*lengyel*], *fogantyú* – [*fogantyú*]).

Ez a mássalhangzótörvény a képzés helye szerinti részleges hasonulás.

Két mássalhangzó találkozásakor némely esetben az egyik mássalhangzó a kiejtésben teljesen azonossá válik a mellette állóval. Ez a teljes hasonulás. A helyesírás nem mindig jelöli. Ilyenkor írásban jelöletlen teljes hasonulásról beszélünk. Leggyakoribb esetei:

- *ny* + *j* → *nny* (pl. *anyja*)
- *gy* + *j* → *ggy* (pl. *hagyjátok*)

A teljes hasonulásnak vannak olyan esetei, amikor a változást a helyesírás is jelöli. Ilyenkor írásban jelölt teljes hasonulásról beszélünk. Ez az alábbi esetekben jön létre.

- Ha a mássalhangzóra végződő szóhoz *-val, -vel; -vá, -vé* rag járul (pl. *késsel, világgá*).
- Ha az *s, sz, z, dz* végű igék *j* vagy *j*-vel kezdődő toldalékokat kapnak (pl. *mossák, hozz, eddzen*).
- Az *ez, az* mutató névmás toldalékos alakjaiban (*ekkor, ahhoz*).